

SAMENWONEN MAG NIET FINANCIËEL AFGESTRAFT WORDEN!

GEERT VAN HECKE

Demografen voorspellen dat in de toekomst steeds meer mensen alleen gaan wonen. Maar tegelijk leeft bij velen het verlangen om samen te leven, als gezin of in een vorm van zorgwonen. Daarom mogen alleenstaanden – ook wie van een uitkering leeft – zich niet financieel geremd voelen om opnieuw de stap naar een relatie te zetten. Toch is de realiteit vaak anders. Wie als alleenstaande wil samenwonen met een partner of een familielid, wordt daarvoor in heel wat gevallen financieel afgestraft. Dat blijkt uit een studie die het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (HIG) voorgesteld heeft naar aanleiding van de Internationale Dag van het Gezin op 15 mei.

Wie na een scheiding of het overlijden van een partner alleen komt te staan, heeft het niet alleen emotioneel maar ook vaak financieel moeilijk (zie ook recent (echt)scheidingsonderzoek van de Gezinsbond). Daarom verdienen ex-partners, weduwen en weduwnaars met kinderen voldoende ondersteuning van de overheid om de draad van hun leven weer op te nemen.

VOORDELIGER ALLEEN

In het verleden werden er allerlei steunmaatregelen uitgewerkt om de financiële situatie van alleenstaande ouders te verbeteren. Dat vinden de onderzoekers van het HIG een goede zaak, temeer

omdat deze groep ouders een groot armoederisico loopt. Toch voegen de wetenschappers er in een adem aan toe dat die 'goedbedoelde tegemoetkomingen en regelingen mensen er niet van mogen weerhouden om daarna weer te gaan samenwonen'. Voor heel wat alleenstaanden die van een uitkering leven, is het nu immers financieel voordeliger om niet officieel te gaan samenwonen met een partner. En hetzelfde geldt bij allerlei vormen van *zorgwonen* (mantelzorg, pleegzorg, kangoeroewonen) of *samenhuizen*. In dat laatste geval gaat het over de keuze van een groeiende groep jonge mensen om samen te leven in een woon-gemeenschap, een gemeenschapshuis of een zogenaamd cohousing-project.

LEEFLOON

Naast medewerkers en docenten van het HIG werkten ook onderzoekers van het Centrum voor Sociaal Beleid (Universiteit Antwerpen) mee aan deze studie over samenwonen. Zij bekeken onder meer welk verschil het maakt voor je levensstandaard of je alleen woont met kinderen in huis of samenwoont, en al dan niet met één inkomen moet rondkomen. Een van hun bevindingen luidt dat een alleenstaande met twee kinderen een hoger welvaartsniveau heeft (netto gestandaardiseerd inkomen) dan een koppel met twee kinderen. Dat weerhoudt sommige mensen met een uitkering ervan om te gaan samenwonen. Ze hebben er baat bij om officieel alleenstaande te blijven. Zo vermijden ze dat hun uitkering daalt of vervalt, wat voor de meeste uitkeringsgerechtigden (zorgbehoevenden, leefloners,

weduwen...) zou leiden tot financiële onzekerheid. Nemen we het voorbeeld van het *leefloon*. Een koppel met één kind krijgt hetzelfde bedrag aan leefloon als een alleenstaande ouder met één kind. De partner wordt eigenlijk niet meegerekend. De leefloonwetgeving ontraadt daardoor mensen om te gaan samenwonen. Meer nog: de regelgeving houdt ook te weinig rekening met kinderen ten laste. De Gezinsbond heeft eind vorig jaar al die onrechtvaardigheid aangekaart in een studie: het bedrag van het leefloon blijft hetzelfde, los van het aantal personen dat ervan moet leven.

STATUUT ALLEENSTAANDE

Reikt het HIG de overheid ook denkpijpen aan om samenwonen meer te ondersteunen? Niet echt, wel wordt algemeen gepleit voor 'regelingen die de neutraliteit ten overstaan van het gezinstype benaderen'. De belastingwetgeving – waarbij intussen de discriminaties zo goed als weggewerkt zijn – kan daarbij inspirerend werken. Ook maken de onderzoekers de bedenking of het 'statuut van alleenstaande ouder' wel het meest geschikte criterium is voor de toekenning van bijkomende financiële voordelen. Dit statuut blijkt immers een *eenouderval* te zijn. Het belet mensen niet om een relatie te hebben, maar wel om als gezin samen te leven.

Info: 'Van gewoon samen tot samenwonen en opnieuw samen: samenwonen in het gezinsbeleid' – Gezinsbeleid in 2010; een uitgave van het HIG, kostprijs 10 euro (+3 euro verzendingskosten), te bestellen via www.hig.be

ENKELE VOORBEELDEN...

In de studie 'Gezinsbeleid in 2010' heeft het HIG een reeks concrete voorbeelden opgesteld waarbij mensen financieel verlies lijden als ze willen samenwonen. We zetten er een paar op een rijtje:

* *Na het overlijden van haar ouders kan een vrouw met een licht mentale handicap niet onmiddellijk terecht in een voorziening. Haar zus is bereid om pleegzorg voor haar op te nemen. Daardoor krijgt deze vrouw een tegemoetkoming voor een samenwonende, die lager is dan wat ze als alleenstaande zou krijgen.*

* *Een koppel denkt aan samenwonen. Ze doen dat niet, want de vrouw woont in een sociale woning en leeft van een ziekte-uitkering. Als haar partner bij haar komt inwonen, gaat de huurprijs omhoog én zou haar uitkering dalen. Dat risico willen ze niet lopen, want ze hebben ook allebei nog schulden af te betalen.*

Ook de Gezinsbond is van oordeel dat een gezinsbeleid gezinsrelaties, in welke vorm ook, moet ondersteunen in plaats van ontmoedigen. Op pagina 3 in deze 'Bond' leest u meer over de motie die daarover op de voorbije Algemene Vergadering goedgekeurd werd.

DREMPELLOOSHEID

Gemeentelijke diensten, banken, ho-recazaken, openbare toiletten, winkelcentra, handelszaken, kantoorgebouwen, stations, beurs- en congrescentra, parkeervoorzieningen, appartementen enzovoort krijgen dagelijks een veelheid van bezoekers over de vloer. Maar zijn deze publieke gebouwen ook altijd toegankelijk voor iedereen? Niet alleen voor minder mobiele personen, maar evengoed voor leveranciers met een zware bestelling, jonge ouders met een kinderwagen of een groepje tieners waarvan er eentje met krukken loopt?

Een te hoge drempel, een te smalle deur, een trap of een moeilijk bereikbare bel zijn allemaal redenen waarom sommige mensen een publiek gebouw niet of moeizaam kunnen betreden. Daarom is het belangrijk dat architecten én bouwheren van publieke voorzieningen bij het ontwerp ook aandacht schenken aan fysieke of andere drempels.

Een *drempelloze* toegankelijkheid van publieke gebouwen is allicht niet overall haalbaar. Niettemin wordt die 'drempelloosheid' binnen het toegankelijkheidsdebat terecht vooropgesteld als een na te streven doel. En met de nieuwe Vlaamse stedenbouwkundige verordening over toegankelijkheid – die van vorig jaar dateert maar

onlangs nog verfijnd werd – is op dit terrein alvast een belangrijke stap voorwaarts gezet. Toch blijft Vlaams minister Pascal Smet, naast Onderwijs bevoegd voor Gelijke Kansen, realistisch. "We zullen er nog niet in slagen om elk publiek gebouw werkelijk volledig toegankelijk te maken, maar de verordening vormt wel een hefboom. Ze zorgt ervoor dat minstens een basis-toegankelijkheid gegarandeerd wordt binnen een gebouw."

Intussen grijpt Enter, het Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid, de nieuwe regelgeving aan om erop te wijzen dat uiteindelijk ieder van ons voordelen haalt uit veilige, comfortabele en gebruiksvriendelijke gebouwen. Maar voor mensen met een

handicap – meer dan tien procent van onze bevolking! – is toegankelijkheid zelfs een absolute noodzaak om op een zelfstandige en gelijkwaardige manier te kunnen wonen, werken en leven. "Als bedrijf, openbare instelling of organisatie bij voorbaat meer dan tien procent van je klanten of bezoekers uitsluiten, is geen goed idee", zegt Enter. "Bovendien zal door de vergrijzing het aantal mensen dat nood heeft aan gebruiksgemak en veiligheid alleen maar toenemen." En zo groeit ook in Vlaanderen beetje bij beetje het bewustzijn dat in een diverse samenleving toegankelijkheid een basisrecht moet zijn voor iedereen.

GEERT VAN HECKE